

Motto

*“În ceea ce ne privește,refuzăm
să ne lăsăm sfâșiați între teză și antiteză”*

Sartre, “*Ființa și neantul*”

Nu “*Ființa sau neantul*”, ci “*Ființa și neantul*”; conjuncția “și”, în locul disjuncției “sau” , Sartre nu a dat expresie acelei alternative catastrofale sugerată de “sau”, ci unei posibile unități: integrarea ființei în neant și a neantului în ființă. Așadar, Sartre, din moment ce crede în ascendentul ființei asupra universului, susține că personalitatea umană este pură potențialitate, capabilă să **decidă** ce există.

Nu există nici un fel de constrângeri fatale. Asupra mea nu acționează nici o constrângere, absența libertății mele nu poate fi imputată nici unei legi sau cauzalități exterioare, supranaturală, implacabilă. Doar eu mă pot îngrădi. Sau, poate, ceilalți oameni, semenii mei, dacă eu consimt prezenței, existenței lor în **lumea mea**. Realitatea, lumea îmi aparține fiindcă numai eu pot decide ce e lumea; ce există pentru mine e ceea ce vreau, nimic nu se poate impune voinței mele. Așadar, lumea e **în** mine,iar eu ființez în ea nu mai mult decât sunt dispus să accept. Tot ce există, există în mine (ceea ce doresc, ceea ce vreau, ceea ce consimt eu să trăiască).

Nu mi se întâmplă decât prin mine, deci port întreaga responsabilitate. Aceasta era perspectiva pe care Sartre o oferea contemporanilor săi, sfâșiați între realitatea războiului și nevoia de libertate.

Războiul ? Nu există decât în măsura în care consimt să fac parte din el. Curaj din partea lui să afirme asta, într-o epocă în care numai pronunțarea cuvântului “libertate” căpăta un caracter subversiv. Istoria, războiul nu sunt implacabile, sunt rezultatul unei conștiințe, fie ea colectivă, deci **umană**, iar aceasta, acționând împotriva conștiinței mele, este singura constrângere. Așadar, istoria nu este o realitate la care conștiința mea nu poate accede, ci este rezultatul felului de a gândi și acționa al unei epoci

Determinismului social, Sartre îi opune puterea conștiinței individuale. Cum nu există decât ceea ce vreau, iar ceea ce vreau este parte din mine, dacă refuz războiul, el nu există !

Supunându-mă oricărei conștiințe exterioare, nesustrăgându-mă războiului decis de alții, înseamnă că l-am ales.

J. Romain: «*În război nu există victime inocente.*»

“A alege” simbolizează alegerea de sine; ceea ce există, există prin mine, este imaginea a ceea ce sunt eu. După Sartre, personalitatea umană este liberă să se aleagă din nou și în orice clipă.

Refuzând implicarea oricărei puteri divine în existența de sine stătătoare a omului, Sartre crede că ceea ce i se întâmplă individului este rezultatul deciziei lui de a accepta sau nu forța conștiinței sociale sau determinismul istoriei.

Inexorabilul, implacabilul, “destinul” vechilor greci, ceea ce se întâmplă deasupra puterilor omenești nu mai există, fiindcă Sartre asimilează ideii de libertate omul responsabil, libertatea nelimitată a celui decis să-și păstreze libertatea cu orice preț.

Conștiința individuală este singura autoritate care guvernează existența, autoritate situată tot atât de departe de solidaritatea umană, ca și de consolarea divină. Dacă solidaritatea cu semenii mei înseamnă constrângere – cum ar fi să particip la un război pe care nu îl doresc ? - ,atunci libertatea mea nu se exprimă prin solidarizare, ci prin desprinderea de ceilalți; cât despre autoritatea divină, Sartre e ferm: există ceea ce decid, destinul nu e implacabil, ci e suma actelor mele de decizie, nu ezit, nu accept nici o altă autoritate decât propria conștiință și prin asta îmi asum existența.

Hotărâsc, realitatea este ceea ce există în conștiința mea singulară. Oare conștiința mea e capabilă ea singură să construiască o lume suficientă ? Să fie negarea totală a constrângerilor sociale și istorice, individualismul, egocentrismul exprimare a libertății ?

Supremația obiectelor, producția de bunuri ce se dezvoltă în mod monstruos și din ce în ce mai mult pentru ea însăși, creând unele trebuințe artificiale, repede înlocuite de altele noi, tot atât de efemere și lipsite de justificare, reprezintă atribute ale lumii în care trăim. O societate de consum, civilizație a “gadget-ului”, a obiectului perfect inutil după câteva zile, să fie ea oare expresia dramei noastre existențialiste ?